

A szlovákiai magyar katolikus közösség helyzetéről

Jópásztor Társulat
Szlovákiai magyar papok és hívők
Pozsony, 2001. május

A felvidéki katolikusok problémáiról és ezek megoldási lehetőségeiről

A szlovákiai magyar közösség lélekszáma az 1991-es népszámlálási adatok szerint 567 ezer fő, Szlovákia magyar anyanyelvű polgárainak száma ennél magasabb: 608 ezer fő. A fenti közösségből 1991-ben 368 ezer polgár vallotta magát római katolikusnak, akik 5 püspökségben, 250 plébánia területén élnek. Ennek a közösségnek a legnagyobb gondja az, hogy senki sem foglalkozik hivatalos megbízatás alapján a problémáival: pásztor nélküli nyájnak tekinthető, a Szlovákiai püspöki karnak egyetlen olyan tagja sincs, aki a magyar közösségből származna, aki átérezné eme közösség gondjait és a megfelelő jogkörökkel is rendelkezne azok megoldására. Ez a memorandum eme részegyház gondjaira kíván rávilágítani, s megoldási javaslatokat felvázolni - a II. vatikáni zsinat szellemében

I. Fopásztor és papok hiánya

A 250 plébánián, ahol a szlovákiai magyar katolikusok élnek, az alábbi jelenlegi egyházmegyék közt oszlik meg:

- **Pozsony-nagyszombati Foegyházmegye:** 155 magyar többségű vagy jelentős számú magyar hívőt tömörítő plébánia
- **Rozsnyói Egyházmegye:** 49 magyar többségű vagy jelentős számú magyar hívőt tömörítő plébánia
- **Kassai Foegyházmegye:** 25 magyar többségű vagy jelentős számú magyar hívőt tömörítő plébánia
- **Nyitrai Egyházmegye:** 6 magyar többségű vagy jelentős számú magyar hívőt tömörítő plébánia
- **Kassai Görögkatolikus Exarchátus:** 15 magyar jellegű plébánia

A népszámlálási adatok szerint a fenti települések magyar többségűnek tekinthetőek, bár a településeken élnek más vallású, illetve más nemzetiségű polgárok is. A zömében katolikus magyarok által lakott plébániák egyharmada pap nélkül van, a másik harmadában nyugdíjas vagy szlovák anyanyelvű lelkipásztor működik. Nagyra becsüljük szlovák anyanyelvű paptestvéreink tevékenységét, ám sok esetben hiányos nyelvtudásuk miatt nem tudják kellőképpen szolgálni magyar ajkú híveiket. A Pozsony-nagyszombati Foegyházmegyében a 155 magyar jellegű plébániából 54 üres, 25-ben szlovák anyanyelvű pap működik, 20-ban pedig nyugdíjas. A magyar lakta vidéken működő aktív papok átlagéletkora a Pozsony-nagyszombati Foegyházmegyében 52,7 év, a Rozsnyói Egyházmegyében 48,1 év, a Kassai Foegyházmegyében 37,95 év.

Meggyozódásunk, ha a katolikus magyar papság közül is lennének püspökké szentelt pásztorok, hovatartozásuk miatt hatékonyabban tudnák szívükön viselni a rájuk bízott gondját, s így ez az állapot nem lenne ilyen siralmas. Nézetünk szerint könnyebben és rugalmasabban tudnák megoldani a felhalmozódott problémákat. Ezek a fopásztorok könnyebben el tudnák érni, hogy a határon túl tanuló kispapok is elsősorban itthon vállaljanak lelkipásztori szolgálatot.

Nem lehet egyetérteni azokkal a nézetekkel, amelyek ezt a kérdést megpróbálnák a nyelvhasználat ügyére leszukíteni. Nem arról van szó, hogy egy fopap képes-e jó vagy kevésbé jó magyarsággal elolvasni egy liturgikus szöveget, hanem arról, átérzi-e a szlovákiai

magyar katolikusok gondjait és rendelkezik-e a megoldásukhoz szükséges jogkörökkel.

II. Fiatalkor elvándorlása

A magyar püspökök hiánya Szlovákiában azt is okozza, hogy csaknem 50 kispap tanul Szlovákiából Magyarországon, s többségük nem tér - vagy nem térhet haza. Ez a jelenség az egyik oka, hogy bár a szlovákiai magyar katolikus közösségben megfelelő a hivatások száma, mégis jelentős paphiány alakult ki. A másik ok - amely összefügg a fentivel - hogy Szlovákiában nem létezik magyar nyelvű papképzés. A pozsonyi Comenius Egyetem Hittudományi Karán jelenleg 18 magyar anyanyelvű kispap tanul szlovák nyelven. A kassai szemináriumban 7 magyarul tudó kispap, a nyitrai szemináriumban 2 magyar kispap van. Az okok vizsgálatánál sajnos nem hunyhatunk szemet a szlovákiai papnevelő intézményekben és a szlovák papok egy része között fellelhető magyarellenesség felett sem.

A magyar papok hiányát Szlovákiában nagyban enyhítené, ha a Magyarországon működő szlovákiai származású magyar papok egy része visszatérne szülőföldjére. Az okok elkiismeretükre, s a magyarországi püspökök felelőségére is apellálunk ezzel a felvetéssel.

A szlovák püspökök felelősége sem kerülhető meg a kérdés kapcsán: igazi atyaként kellene keblükre ölelniük magyar papjaikat is, vonzóvá kellene tenniük a működést számukra. Ismét megkerülhetetlen a magyar püspökök hiánya, mert bár igaz, hogy a Pozsony-nagyszombati Foegyházmegyében működik két magyarul is tudó segédpüspök, Mons. Dominik Tóth és Mons. Vladimír Filo, akik huséggel és odaadással járnak bérálni, de ez ma már kevés, nincs jogkörük a problémák megoldására. Sajnos, a többi egyházmegyében a helyzet még rosszabb, a püspökök nem tudnak magyarul, jobb esetben lekipásztori látogatásuk során törve felolvassák a szentbeszédet. Ez a helyzet nem felel meg a 3. évezred követelményeinek. A 64 ezer fős szlovákiai magyar reformátuságnak van püspöke, a jóval kisebb létszámú görög katolikus közösség gondjaival két püspök is hivatott foglalkozni. Érthetetlen a szlovákiai magyar katolikus közösség mostoha helyzete, nézetünk szerint tarthatatlan állapot, hogy a Szlovák Püspöki Karban egyetlen fopásztor se képviselje a 368 ezres szlovákiai magyar katolikus közösséget, aki oket - nyájként a nyájban - igaz atyaként összefogná.

III. Intézmények, szervezeti problémák

A szlovákiai magyar katolikus intézmények száma, színvonala és helyzete messze elmarad a kor kívánalmaitól. Népünk körében nincs hivatásgondozás, minden biztonnyal papjelöltjeink közül is többen ezért mennek el Magyarországra. Nincs papi továbbképzés, nincs céltudatos felnőtt lekipásztorkodás és ifjúság-gondozás. 1990. februárjában megalakult a szlovákiai magyar papok társulata, a Glória. A társulat vezetősége működéséhez egyházi jóváhagyást kért a nagyszombati megyéspüspöktől, a megyéspüspök azonban nem foglalt pozitívan állást és a csoportosulás csak kiadóként működhet.

Szlovákiában magyar nyelven egy országos terjesztésű hetilap, a Remény jelenik meg, 17 ezres példányszámban. A Szlovák Püspöki Kar egyéb kiadványokat is küld a magyar plébániákra, de csak szlovák nyelven. Magyarul csupán a püspökkari körlevelek jelennek meg. A médiákban a katolikus magyarság alig van képviselve, a Szlovák Rádió Magyar Adása havonta két alkalommal sugároz félórás katolikus magazinmúsort Világosság címmel. A műsor léte a mindenkori kormány jóindulatától függ.

Az iskolai hitoktatás államilag engedélyezett, sőt, bizonyos korosztályok számára kötelezően választható tantárgy (az alternatíva az etikai nevelés). Az új lehetőségekre és kihívásokra válaszolva a magyar anyanyelvű iskolák hitoktatói a Pozsony-nagyszombati Foegyházmegyében hároméves magyar nyelvű tanfolyamon vettek részt. A képesítésüket az Egyház ugyan elismerte, de az állam nem. Így hitoktatóink az iskolákban csak mint szakképzetlen munkások taníthatnak. A pannonhalmi Bencés Hittudományi Foiskola által szervezett, Komáromba kihelyezett hitoktatóképzést, illetve az általa nyújtott képesítést pedig még a Pozsony-nagyszombati Foegyházmegye előljárósága sem ismerte el, hallgatói nem kapnak kánoni missziót. Aki Szlovákiában ma szakképzett hitoktató kíván lenni, az csak

szlovákul tanulhat.

Elenyészően kevés a katolikus magyar iskolák száma (8 alapiskola, 2 középiskola) ami hátráltatja a magyar anyanyelvu katolikus értelmiség képzését is. A pozsonyi teológiai karon oktatják ugyan két éven keresztül a magyar nyelvet is, de a kispapok vizsgát nem tesznek, ezért magyar nyelvismeretük olyan siralmas, hogy magyarul a legtöbben még olvasni sem tudnak. Ilyen esetben, ha szlovák pap kerül magyar plébániára, a magyar szentmisék ugyan nem szunnek meg, de a hívek nem kapják azt a lelki élményt, amit a szentmisének nyújtania kellene. Érthető tehát, hogy a szlovák nyelvu, illetve a helytelen magyarsággal mondott szertartások nem vonzzák a híveket, s fennáll annak a veszélye, hogy aki nem imádkozhat rendszeresen anyanyelvén, az lassan teljesen elfelejt imádkozni.

A magyar hívek fent említett gondjai különösen a vegyes lakosságú nagyobb városokban domborodnak ki. A magyar ajkú hívek lelki gondozását itt rendkívül megnehezíti az, hogy nincs saját plébániájuk. Ezért azokban a nagyvárosokban, ahol számottevő magyar közösség él, szükség lenne ún. Személyi plébániák létrehozatalára. (Pozsony, Kassa, Nyitra).

IV. Konklúziók

A problémák megoldásaként a következőket kérjük figyelembe venni és orvosolni:

a.) A Szlovák Püspöki Karnak legyen magyar anyanyelvu tagja, aki bírja a szlovákiai magyar katolikus hívek és papok bizalmát, s aki olyan jogkörökkel rendelkezik, hogy képes lesz a szlovákiai magyar katolikus közösség gondjait megoldani és a Szlovák Püspöki kar irányításával koordinálni tudja a szlovákiai magyar lelkipásztorokat.

b.) A Kassai Főegyházmegyében és a Rozsnyói Egyházmegyében élő katolikus magyar hívek lelki gondozásának legyen magyar püspöki helynök felelőse.

c.) A Szentszék az új egyházmegyék létrehozatalakor ne aprózza fel a Szlovákiában egy tömbben élő katolikus magyarságot.

d.) A Szlovák Püspöki Kar a hatékonyabb lelkipásztorkodás érdekében az egyes szakbizottságok mellett hozzon létre magyar szekciókat is.

e.) A teológiai képzés során a magyar anyanyelvu kispapok megfelelő szervezeti formák segítségével anyanyelvükön is kaphassanak képzést. Kérjük lehetővé tenni a Magyarországon tanuló kispapok, illetve az ott működő papok visszatértét szülőföldjükre.

f.) Meg kell oldani a szlovákiai magyar katolikus hitoktatók képzését és a hitoktatók státusának elismerését az Egyház és az állam által.

V. A remény jegyében

Ez a memorandum az Evangélium igazába vetett hitünkből fakad: kérjétek és adatik nektek, zörgessetek és megnyitják nektek. Szlovák testvéreinkkel szerető megértésben akarunk élni közös országunkban, Szlovákiában, s meggyőződésünk, hogy gondjaink orvoslása, kéréseink teljesítése csakis az evangéliumi szeretet kiteljesedéseként lesz értékelhető. A szlovákiai magyar hívők elutasítják azt a gyanúsítást, amelyet egy-két szlovák főpásztor hangoztatott, miszerint kérésünk esetében politikai kérdéstről van szó. Kérjük a Szlovákiai Püspöki Kar tagjait, ne a politika optikáján keresztül vizsgálják ezt a kérdést. Ez a memorandum valós problémákra mutat rá, amelyek reális megoldásokat igényelnek: ez pedig nem politikai kérdés, hanem a hívek és az Egyház legszentebb érdeke. Memorandumunk kapcsolódik ahhoz a dokumentumhoz, amelyet 33 magyar pap aláírásával kapott meg Ján Sokol pozsony-nagyszombati érsek 1993-ban, illetve ahhoz az írásban is megfogalmazott kéréshez, amely 53 ezer szlovákiai magyar hívő aláírásával kérte magyar nemzetiségu püspök kinevezését, s amelyet 1995-ben személyesen juttattunk el a Szentatyához, vatikáni zarándokutuk alkalmával, s amelynek másolatát akkor megkapta Luigi Dossena pozsonyi nuncius úr is.

Az idén, 2001-ben tizenkettedik alkalommal jön össze Komáromban több ezer szlovákiai katolikus hívő, hogy Jópásztor vasárnapja alkalmával szlovákiai magyar papi hivatásokért és magyar püspökökért imádkozzon. Hisszük, hogy kéréseink meghallgatásra találnak.

Pozsony-Bratislava, 2001. május
Jópásztor Társulat
Szlovákiai magyar papok és hívők